

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA PAWLIK p. POLSCE

(skarga nr 11638/02)

WYROK

STRASBURG

19 czerwca 2007 r.

OSTATECZNY

19/09/2007

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Pawlik v. Poland,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadając jako Izba w składzie:

Pan Nicolas BRATZA, *Przewodniczący*,
Pan G. BONELLO,
Pan K. TRAJA,
Pan L. GARLICKI,
Pani L. MIJOVIĆ,
Pan J. ŠIKUTA,
Pani P. HIRVELÄ, *sędziowie*,

oraz Pani F. ARACI, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 maja 2007 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 11638/02) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, Pana Henryka Pawlika („skarżący”), w dniu 8 maja 2000 r.

2. Skarżący, któremu przyznano pomoc prawną był reprezentowany przez Pana B. Sochańskiego, prawnika praktykującego w Szczecinie. Rząd Polski („Rząd”) był reprezentowany przez swojego pełnomocnika, Pana J. Wołosiewiczza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucał, że władze polskie nie podjęły skutecznych działań w celu wyegzekwowania jego prawa do kontaktu z synem, co naruszyło jego prawa gwarantowane art. 8 Konwencji.

4. Dnia 27 marca 2006 r. Trybunał zdecydował o zakomunikowaniu sprawy Rządowi. Zgodnie z art. 29 ust. 2 Konwencji Trybunał zdecydował o łącznym badaniu przedmiotu skargi i jej dopuszczalności.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1953 r. i mieszka w Szczecinie w Polsce.

6. W 1987 r. skarżący ożenił się z I.P. W 1984 i 1988 r. urodziły się odpowiednio K – jego córka. i R. – jego syn. Wiosną 1992 r. I.P. wniosła pozew o rozwód.

7. W dniu 11 maja 1993 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał postanowienie zabezpieczające w sprawie kontaktów. Zgodnie z nim skarżącemu zezwolono na odwiedzanie dzieci w środy i piątki przez dwie godziny oraz spędzanie z nimi dwóch tygodni w lecie.

8. W dniu 16 września 1994 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie rozwiązał małżeństwo skarżącego. Sąd uznał, że żona skarżącego była odpowiedzialna za rozpad małżeństwa. Przyznał on także prawa rodzicielskie obojgu rodzicom oraz ograniczył skarżącego w wykonywaniu jego praw, postanawiając, że miejsce stałego pobytu K. i R. będzie przy matce. Skarżący miał prawo do współdecydowania o edukacji dzieci, ich zdrowiu i miejscu zamieszkania. Sąd ustalił kwestie kontaktów zgodnie z postanowieniem zabezpieczającym z 11 maja 1993 r.

9. W nieokreślonej dacie w październiku 1994 r. skarżący złożył wniosek do Sądu Rejonowego w Szczecinie o egzekucję orzeczenia dotyczącego kontaktów. Dnia 11 października 1994 r. Sąd Rejonowy oddalił jego wniosek. W dniu 9 stycznia 1996 r. skarżący ponownie wystąpił z wnioskiem do Sądu Rejonowego zarzucając, że jego żona nie przestrzegała ustaleń w sprawie kontaktów.

10. W dniu 17 maja 1996 r. na wniosek skarżącego komornik przy Sądzie Rejonowym w Szczecinie odmówił egzekucji wyroku z dnia 16 września 1994 r. Stwierdził on, że zgodnie z art. 1050 i 1051 Kodeksu postępowania cywilnego ustalenia w zakresie opieki powinny być egzekwowane przez sąd.

11. W dniu 18 czerwca 1996 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie powołując się na najlepszy interes dzieci oddalił wniosek skarżącego w przedmiocie egzekucji jego prawa do kontaktów. Po apelacji skarżącego w dniu 2 października 1996 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie uchylił to postanowienie i zwrócił sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Sąd uznał, że skarżący był uprawniony do kontaktów z dziećmi i Sąd Rejonowy powinien był zbadać sprawę z perspektywy wyegzekwowania jego praw. W przypadku, gdy matka utrudniała wykonanie ustaleń w sprawie kontaktów, Sąd Rejonowy powinien rozważyć nałożenie na nią grzywny stosownie do art. 1050 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego.

12. Dnia 24 czerwca 1997 r. skarżący zwrócił się do Sądu Rejonowego o przyspieszenie postępowania.

13. W dniu 11 września 1997 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie nakazał matce umożliwienie kontaktu z R.. Sąd nakazał umożliwienie kontaktu pod groźbą grzywny w kwocie 300 zł [około 75 euro] na wypadek, gdyby I.P. nie wykonałaby polecenia sądu. Sąd ponadto umorzył postępowanie egzekucyjne w zakresie kontaktów z K.

14. W dniu 6 stycznia 1998 r. skarżący poinformował Sąd Rejonowy, że I.P. wciąż uchylała się od wykonania postanowienia sądu z 11 września 1997 r. Ponadto wniósł, by sąd nałożył na nią grzywnę. Sąd Rejonowy

rozpoznał jego wniosek w dniach 19 lutego, 24 marca i 10 czerwca 1998 r. W ostatnim z tych dni Sąd Rejonowy wniosek oddalił.

15. W dniu 23 czerwca 1998 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie poinformował skarżącego, że mógłby zobaczyć R. w dniu 29 czerwca 1998 r. w Ośrodku diagnostyczno-konsultacyjnym w Szczecinie. W dniu 29 czerwca 1998 r. spotkanie miało miejsce.

16. Dnia 12 września 1998 r. sąd poinformował skarżącego, że mógłby zobaczyć swojego syna w Poradni i pogotowiu umacniania zdrowia psychicznego. Nie jest jasne, czy do spotkania doszło.

17. Nieokreślonego dnia w 1998 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie z urzędu wszczął postępowanie przeciwko byłej żonie skarżącego w sprawie ograniczania prawa do opieki oraz niewykonywania ustaleń co do kontaktów skarżącego.

18. W dniu 11 stycznia 1999 r. skarżący poinformował sąd, że I.P. ponownie uchyliła się od umożliwienia spotkania z R. Dnia 15 lutego 1999 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie nakazał I.P. zastosowanie się do wyroku rozwodowego w odniesieniu do prawa skarżącego do kontaktu pod rygorem grzywny w kwocie 500 zł. W dniu 15 września 1999 r. oraz 19 czerwca 2000 r. sąd przeprowadził rozprawę. W ostatniej dacie Sąd Rejonowy zawiesił postępowanie.

19. W dniu 30 czerwca 2000 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie wydał orzeczenie, w którym po raz drugi określił prawo do kontaktów. Skarżący mógł odwiedzać R. w co drugą sobotę i niedzielę. Mógł z nim także spędzać drugi dzień Bożego Narodzenia, poniedziałek wielkanocny i dwa tygodnie wakacji w lipcu albo w sierpniu. Skarżący nie odwołał się od tego orzeczenia.

20. W dniu 25 lipca 2000 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie umorzył postępowanie egzekucyjne przeciwko I.P. w związku z nowymi ustaleniami odnośnie do kontaktów. Sąd uznał, że skarżący powinien złożyć nowy wniosek o egzekucję jego prawa do wizyt.

21. W dniu 12 grudnia 2000 r. skarżący wysłał pismo do Sądu Rejonowego skarżąc się, że matka uchylała się od wykonania postanowień nowego orzeczenia w sprawie kontaktów.

22. Dnia 28 maja 2001 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie nakazał matce umożliwienie kontaktów z dzieckiem pod rygorem grzywny w kwocie 500 zł [około 125 euro].

23. W dniu 9 czerwca 2001 r. skarżący usiłował zobaczyć się z R. Jednakże I.P. była nieobecna i spotkanie z R. było niemożliwe. Następnie w dniu 11 czerwca 2001 r. skarżący poinformował sąd, że jego była żona ponownie nie wykonała decyzji z 30 czerwca 2000 r.

24. W międzyczasie skarżący zwrócił się o przyznanie mu całkowitej opieki nad R. Dnia 4 października 2000 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie oddalił jego wniosek. Decyzją ta została utrzymana w mocy przez Sąd Okręgowy w Szczecinie w dniu 11 czerwca 2001 r.

25. W dniu 25 września 2001 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie nałożył grzywnę na I.P. za niewykonanie zarządzenia sądu dotyczącego prawa skarżącego do wizyt. I.P. odwołała się od tej decyzji. Podniosła, że nigdy nie zabraniała R. spotkań z ojcem. Próbowала nawet wytłumaczyć R., że posiadanie kontaktów z ojcem jest ważne. Dnia 9 czerwca 2001 r. R. odmówił spotkania ze skarżącym i nie chciała ona ingerować w jego decyzję. W jej opinii skarżący „znęcał” się nad R. poprzez jego ciągłe prośby o wizytę.

26. Nieokreślonego dnia była żona skarżącego złożyła wniosek o ograniczenie kontaktów skarżącego z R. Odwołała się także od decyzji z 24 września 2001 r.

27. Dnia 14 marca 2002 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał decyzję i oddalił odwołanie I.P. od orzeczenia nakładającego na nią grzywnę. Sąd uznał, że odkąd zasady kontaktów zostały określone po raz drugi, I.P. odmawiała umożliwienia kontaktów z dzieckiem. Ponadto I. P. była dłużnikiem w postępowaniu egzekucyjnym i była zobowiązana do postępowania zgodnego z ustaleniami dotyczącymi kontaktów. Wreszcie, wnioski skarżącego, których podstawę stanowił zgodny z prawem nakaz sądu, nie mogły być uznawane za „znęcanie się nad dzieckiem”.

28. W dniu 17 czerwca 2002 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie umorzył postępowanie w sprawie skarżącego, jako że skarżący i jego była żona zawarli porozumienie w sprawie dostępu do dziecka.

29. W dniu 11 kwietnia 2005 r. skarżący wniósł skargę na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie na podstawie ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zarzucając bezczynność Sądu Rejonowego w Szczecinie. Dnia 27 kwietnia 2005 r. stwierdził on, że jego skarga odnosiła się do wszystkich etapów postępowania dotyczącego egzekucji orzeczeń w sprawie kontaktów, od 1994 r.

30. W dniu 10 maja 2005 r. Sąd Okręgowy zwrócił się do skarżącego o dookreślenie, do których części postępowania odnosi się jego skarga. Dnia 20 maja 2005 r. skarżący stwierdził, że do wszystkich części postępowania egzekucyjnego dotyczącego kontaktów. Ponadto zarzucił, że mimo iż sygnatury sprawy i sędziowie w sprawie zmieniali się, postępowanie egzekucyjne dotyczyło tego samego orzeczenia w sprawie kontaktu w odniesieniu do jego dziecka.

31. W dniu 23 maja 2005 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie odrzucił skargę skarżącego. Sąd uznał, że skarżący nie wskazał, którego etapu postępowania się odnosił. Dodał, że skarga skarżącego mogła być uznana za dotyczącą pierwszej części postępowania egzekucyjnego, która zakończyła się 11 października 1994 r. Dlatego jego skarga musiała być odrzucona jako wniesiona po terminie.

II. ODPOWIEDNIE PRAWO KRAJOWE

1. *Długość postępowania*

32. Odpowiednie prawo i praktyka krajowa dotyczące środka na przewlekłość postępowania sądowego zawarte zostały w decyzjach Trybunału w sprawach *Charzyński p. Polsce* nr 15212/03 (dec.), §§ 12-23, ETPC 2005-V i *Ratajczyk p. Polsce* nr 11215/02 (dec.), ETPC 2005-VIII oraz jego wyroku w sprawie *Krasuski p. Polsce*, nr 61444/00, §§ 34-46, ETPC 2005-V.

2. *Prawo do kontaktów*

33. Odnosnie do prawa do kontaktów to zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego, jeżeli rodzic, który został zobowiązany orzeczeniem sądu do respektowania prawa dostępu do dziecka drugiego rodzica, nie stosuje się do tego zobowiązania, postanowienie w sprawie dostępu do dziecka podlega egzekucji. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące egzekucji zobowiązań niepieniężnych stosuje się do wykonywania postanowień sądu w sprawach praw rodzicielskich oraz praw dostępu do dziecka (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1976 r., III CZP 94/75, OSNCP 1976 7-8).

34. Jeżeli sąd zobowiąże rodzica wykonującego władzę rodzicielską do zapewnienia dostępu do dziecka drugiemu rodzicowi, art. 1050 Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się do wykonania tego zobowiązania. Przepis ten stanowi:

„1. Jeżeli dłużnik jest zobowiązany do wykonania czynności, która nie może być wykonana przez żadną inną osobę, sąd, w którego okręgu zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne, na wniosek wierzyciela i po wysłuchaniu stron, wyznaczy termin, w którym dłużnik wykona swoje zobowiązanie pod rygorem grzywny (...).

2. Jeżeli dłużnik nie wykona swojego zobowiązania, sąd może wyznaczyć mu kolejny termin i nałożyć kolejne grzywny”.

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 8 KONWENCJI

35. Skarżący zarzucał, że polskie władze nie podjęły skutecznych środków w celu wykonania jego prawa do kontaktów z synem, R. Zarzucił naruszenie art. 8 Konwencji, który stanowi:

„1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez prawo i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób”.

36. Rząd zakwestionował ten argument stwierdzając, że skarga została złożona po upływie terminu oraz alternatywnie, że była oczywiście nieuzasadniona.

A. Dopuszczalność

37. Trybunał po pierwsze zauważa, że Rząd podniósł zarzut przedwstępny, iż skarga ta została wniesiona po upływie terminu sześciu miesięcy (zob. paragraf 36 powyżej). Twierdził, że skarżący w swej skardze nie odniósł się bezpośrednio do art.8 Konwencji. Skarżący utrzymywał, iż mimo że literalnie nie wskazał art. 8 Konwencji, w rzeczywistości zarzucał naruszenie jego prawa do poszanowania życia rodzinnego.

38. Trybunał zgadza się z argumentami skarżącego i uważa, że zasadniczo skarżący wniósł swą skargę dotyczącą zarzucanego naruszenia jego prawa do poszanowania życia rodzinnego, w ten sposób przestrzegając terminu sześciu miesięcy, wymaganego przez art. 35 ust. 1 Konwencji.

39. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w oczywisty sposób nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 ust. 3 Konwencji. Następnie zauważa, że nie jest ona niedopuszczalna z jakiegokolwiek innej przyczyny. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. Stanowiska stron

40. Skarżący zarzucił, że miało miejsce naruszenie ciągłe jego prawa do poszanowania życia rodzinnego. Wielokrotnie inicjował on kilka postępowań mających na celu zapewnienie mu możliwości regularnych kontaktów z synem. Pomimo faktu, iż zostały wydane dwa nakazy sądowe żaden z nich nie zapewnił skarżącemu skutecznej możliwości spotkania z synem. Podsumował on, że doszło do naruszenia art. 8 w tym zakresie.

41. Rząd nie przedstawił żadnych uwag odnośnie do przedmiotu skargi. Stwierdził jedynie, że powinna być ona uznana za niedopuszczalną jako w sposób oczywisty nieuzasadniona (zob. paragraf 36 powyżej).

2. Ocena Trybunału

42. Związek pomiędzy skarżącym a jego synem stanowił „życie rodzinne” w rozumieniu art. 8 ust. 1 Konwencji. Nie było to kwestionowane.

43. Zasadniczym celem art. 8 jest ochrona jednostki przed arbitralną ingerencją władz publicznych. Istnieją również pozytywne obowiązki nieodłącznie związane z efektywnym „poszanowaniem” życia rodzinnego. W obu kontekstach należy mieć na uwadze znalezienie sprawiedliwej równowagi pomiędzy konkurującymi interesami jednostki i społeczeństwa jako całości; i w obu kontekstach państwu przysługuje pewien margines oceny (zob. *Hokkanen p. Finlandii*, wyrok z 23 września 1994 r., Seria A nr 299-A, s 20, § 55).

44. Jednak gdy środki, o które chodzi dotyczą sporu rodziców w sprawie ich dzieci, nie jest zadaniem Trybunału zastępowanie odpowiednich organów krajowych w regulowaniu kwestii kontaktów, ale raczej dokonanie kontroli zgodności z Konwencją decyzji wydanych przez organy krajowe w ramach ich marginesu swobody. Przy jej dokonywaniu Trybunał musi ustalić, czy powody mające uzasadniać jakiegokolwiek środki podjęte w odniesieniu do korzystania przez skarżącego z jego prawa do poszanowania życia rodzinnego są właściwe i wystarczające (zob., m.in., *Olsson p. Szwecji*, wyrok z dnia 24 marca 1988 r., Seria A, nr 130, str. 32, § 68).

45. Obowiązek podejmowania przez organy krajowe środków ułatwiających kontakty z dziećmi rodzicowi, któremu nie przyznano opieki nad dziećmi po rozwodzie, nie ma jednakże charakteru absolutnego (*mutatis mutandis*, *Hokkanen p. Finlandii*, cyt. powyżej, § 58). Kluczową kwestią jest, czy organy te podjęły wszystkie konieczne środki w celu ułatwienia kontaktu, których można rozsądnie wymagać w szczególnych okolicznościach każdej sprawy (*mutatis mutandis*, *Hokkanen p. Finlandii*, cyt. powyżej, § 58).

46. Badając, czy niewykonanie ustaleń dotyczących kontaktów nakazanych przez sąd krajowy stanowiło brak poszanowania życia rodzinnego skarżącego, Trybunał musi znaleźć odpowiednią równowagę pomiędzy różnymi interesami wchodzącymi w grę, tj. interesami syna skarżącego i jego matki, interesem samego skarżącego oraz generalnym interesem polegającym na zapewnieniu poszanowania rządów prawa.

47. W świetle powyższych zasad, to co jest najistotniejsze w tej sprawie to kwestia, czy władze polskie podjęły wszystkie niezbędne, odpowiednie kroki dla ułatwienia wdrożenia ustaleń dotyczących kontaktów, jak określono to w dniu 16 września 1994 r. oraz 30 czerwca 2000 r.

48. Zgodnie z orzeczeniem w przedmiocie kontaktów skarżący był po pierwsze uprawniony do spotykania się z R. dwa razy w tygodniu i do spędzania z nim dwóch tygodni w lecie; następnie był uprawniony

do spotykania R. co drugi weekend i spędzania z nim dwóch tygodni w lecie.

49. Trudności w zorganizowaniu kontaktu były wprawdzie w dużej mierze wynikiem animozji pomiędzy byłą żoną skarżącego i skarżącym. Podczas, gdy I.P. stale odmawiała wykonania ustaleń w zakresie kontaktu, skarżący aktywnie domagał się ich wykonania. Kilkakrotnie bezskutecznie zwracał się do organów krajowych o położenie kresu tej sytuacji (zob. paragrafy 14, 18, 21, 23 powyżej). Wydaje się ponadto, że zdołał zobaczyć swojego syna tylko kilka razy. Pomimo tego jedyną sankcją, jakiej użyły władze w niniejszej sprawie przeciwko I. P. było nałożenie grzywny w dniu 24 września 2001 r. (zob. paragraf 25 powyżej).

50. W tym względzie Trybunał zauważa, że wystąpiły długie opóźnienia w postępowaniu egzekucyjnym przed Sądem Rejonowym w Szczecinie. W szczególności Trybunał chciałby wskazać na okresy pomiędzy 2 października 1996 r. i 11 września 1997 r. (zob. paragrafy 11-13 powyżej), 15 lutego 1999 r. i 15 września 1999 r. (zob. paragraf 18 powyżej), 12 grudnia 2000 r. i 28 maja 2001 r. (zob. paragrafy 21 i 22).

51. Trybunał ponadto uważa, że organy krajowe miały obowiązek zapewnienia wdrożenia ustaleń w zakresie kontaktów, ponieważ to one sprawują władzę publiczną i dysponują środkami do przewyciężenia problemów z egzekucją.

52. Dodatkowo Trybunał zauważa, że nie zostało przedstawione żadne satysfakcjonujące wyjaśnienie, usprawiedliwiające opóźnienia w postępowaniu egzekucyjnym. Podobnie Rząd nie przedstawił jakiegokolwiek wyjaśnienia co do tego, czy organy krajowe ułatwiły wdrożenie ustaleń w zakresie kontaktów.

53. Na podstawie powyższego nie można stwierdzić, mając na względzie interes, jaki wchodził w grę, że kompetentne władze krajowe poczyniły odpowiednie wysiłki by ułatwić spotkania. Przeciwnie, bezczynność władz przeniosła na skarżącego ciężar ciągłego odwoływania się do szeregu czasochłonnych i ostatecznie nieefektywnych środków w celu wyegzekwowania jego praw.

54. Trybunał przypomina, że w sprawach tego rodzaju adekwatność środków podjętych przez władze oceniana jest na podstawie szybkości ich wdrożenia; wymagają one szybkiego załatwienia, gdyż upływ czasu i zmiana okoliczności mogą mieć nieodwracalne skutki dla relacji pomiędzy dziećmi a rodzicem, który z nimi nie mieszka (zob. *Ignaccolo-Zenide p. Rumunii*, nr 31679/96, § 102, ETPC 2000-I).

55. W związku z tym Trybunał wnioskuje, że pomimo marginesu oceny przysługującego kompetentnym władzom, niewyegzekwowanie prawa skarżącego do kontaktu stanowiło naruszenie jego prawa do poszanowania jego życia rodzinnego w myśl art. 8. Konsekwentnie doszło do naruszenia tego przepisu.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

56. Skarżący zarzucał ponadto, że długość postępowania w jego sprawie przekraczała „rozsądny termin” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji, który stanowi:

„Każdy ma prawo do (...) rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez (...) sąd (...) przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym (...)”.

57. Rząd utrzymywał, że skarżący nie wykorzystał środków krajowych, ponieważ nie złożył skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie przewidzianej ustawą z 2004 r. zgodnie z wymogami proceduralnymi.

58. Skarżący ze swej strony podniósł, iż środek ten nie był skuteczny, gdyż sąd krajowy odrzucił jego skargę na podstawie ustawy z 2004 r.

59. Zgodnie z art. 35 ust. 1 Konwencji:

„Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego (...)”.

60. Trybunał zauważa, że niniejsza skarga została wniesiona do Trybunału w czasie, kiedy odpowiednie postępowanie było w toku przed sądem krajowym. Zauważa ponadto, że zgodnie z art. 18 ustawy z 2004 r. osoby takie jak skarżący w niniejszej sprawie, których sprawy były w toku przed Trybunałem, miały możliwość wniesienia do odpowiedniego sądu krajowego w okresie sześciu miesięcy od dnia 17 września 2004 r. skargi na nieuzasadnioną długość postępowania, pod warunkiem, że ich skarga do Trybunału została złożona w toku skarżonego postępowania i nie została jeszcze uznana za dopuszczalną.

61. Trybunał badał już ten środek na potrzeby art. 35 ust. 1 Konwencji i uznał go za skuteczny w odniesieniu do skarg na przewlekłość postępowań sądowych w Polsce. W szczególności uznał, że był on w stanie zarówno zapobiec zarzucanemu naruszeniu prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, jak i powstrzymać kontynuację naruszenia oraz zapewnić odpowiednie zadośćuczynienie za naruszenie, do którego już doszło (zob. *Michalak p. Polsce* (dec.), nr 24549/03, §§ 37-43).

62. Skarżący będąc poinformowanym przez Kancelarię o możliwości złożenia skargi na przewlekłość postępowania w oparciu o ustawę z 2004 r. skorzystał z tego środka. Jednak wnosząc skargę do Sądu Okręgowego w Szczecinie nie spełnił on wymogów proceduralnych związanych z tym środkiem. W szczególności nie złożył swej skargi w przepisany terminie.

63. Trybunał przypomina, że środki krajowe nie mogą być uznane za wyczerpane w przypadku, gdy odwołanie zostało odrzucone lub uznane za niedopuszczalne ze względu na proceduralną pomyłkę skarżącego

(zob. *Ben Salah Adraqui i Dhaime p. Hiszpanii* (dec.), nr 45023/98, ETPC 2000-IV).

64. Wynika z tego, że skarżący nie spełnił wymogu z art. 35 ust. 1 Konwencji w zakresie wyczerpania środków krajowych i z tych względów skarga musi być odrzucona zgodnie z art. 35 ust. 4 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

65. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

66. Skarżący domagał się 20 000 euro tytułem szkody niemajątkowej w związku ze stresem, będącym rezultatem braku wyegzekwowania decyzji dotyczącej dostępu do syna.

67. Rząd uznał, że powyższa suma była wygórowana.

68. Trybunał nie widzi powodu by wątpić, iż skarżący doznał stresu w wyniku niewyegzekwowania nakazów kontaktu i że niewystarczającym zadośćuczynieniem będzie jedynie samo stwierdzenie naruszenia. Dokonując oceny na podstawie zasad słuszności Trybunał przyznaje na rzecz skarżącego kwotę 5000 euro z tego tytułu.

B. Koszty i wydatki

69. Skarżący, który otrzymał pomoc prawną od Rady Europy w związku ze złożeniem jego skargi żądał także 5000 euro z tytułu kosztów i wydatków poniesionych przed sądami krajowymi oraz Trybunałem.

70. Rząd zakwestionował to roszczenie.

71. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału skarżący jest uprawniony do zwrotu kosztów i wydatków tylko w zakresie, w jakim wykaże, że zostały one rzeczywiście i koniecznie poniesione oraz były rozsądne co do kwoty. W niniejszej sprawie, biorąc pod uwagę posiadane informacje oraz powyższe kryteria, Trybunał odrzuca roszczenie o koszty i wydatki poniesione w postępowaniu krajowym i uznaje za zasadne przyznać kwotę 1500 euro z tytułu postępowania przed Trybunałem, pomniejszone o 850 euro otrzymane w drodze pomocy prawnej z Rady Europy. W związku z tym zasądza 650 euro.

C. Odsetki za zwłokę

72. Trybunał uważa za odpowiednie, by odsetki za zwłokę były oparte o marginalną stopę procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą braku ochrony prawa skarżącego do poszanowania jego życia rodzinnego za dopuszczalną, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji;
3. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 5000 euro (pięć tysięcy euro) z tytułu szkody niemajątkowej oraz 650 euro (sześćset pięćdziesiąt euro) z tytułu kosztów i wydatków, przeliczone na polskie złote według kursu z dnia płatności, plus jakikolwiek podatek, jaki może być nałożony;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty zwykłe odsetki będą płatne od tej sumy według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.
4. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono na piśmie 19 czerwca 2007 r. zgodnie z Regulą 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş ARACI
Zastępca Kanclerza

Nicolas BRATZA
Przewodniczący